

Murdeca raskeim osa peaks nooruki-eaks juba möödas olema, kuigi erinevused on indiviiditi suured.

Vastuolusid ja keerulisi probleeme pole paraku vähem kui eelmises perioodis, aga noortuk ise suudab neid selgemalt läbi mõelda, analüüsida, põhjusjätulevikväljavaateid kaaluda. Selles vanuses **langetatakse juba kindlaid otsuseid oma tuleviku suhtes, sageli hakatakse selle plaani teostamiseks ka juba samme astuma.**

Tõuseb huvi maailmas toimuva, maailmavaatelist ja filosoofiliste probleemide vastu. Samas ei vähene huvi võimalike lähisuhete loomise ja säilitamise vastu. Suhted muutuvad paljudel juhtudel püsivaks ja intiimsemaks. Murdealine näeb suhete loomisel eelkõige iseennast, talle on kõik nii uus, et ta sageli ei suuda partneri probleemidele piisavalt kaasa elada.

... loodus me ümber oli niisama elujanune ja noor nagu me ise nii et hetkeks võpatasid me meeled ühtekuuluvusrõõmust hetkeks oli see maailm meil pihus päriselt meie oma meie jaoks loodud

Tiia Toomet

Nooruk suudab olla vähem enesekeskne, tajub rohkem oma vastutust, ehkki valmidus püsisuhteks ja enda pikaajaliseks sidumiseks reeglina alles areneb.

Perioodi arenguülesandeks ongi **inim-suhete arendamine.** Kodusuhetes oli lapsel võimalik toetuda vanemaile, suhtemuster (muidugi teatud variatsioonidega) oli ette antud. Nüüd keskendutakse suhetele väljaspool kodu. Grupisuhetes õpitakse lojaalsust* ehk usaldatavust, suhetes sõpradega läheduse saavutamist ja säilitamist.

Vanemad on sel perioodil nooruki elus veel olulisel kohal, aga heal juhul hakkab kasvatuse osa nõrgenema. Kui nooruk võtab vastutuse enda peale, siis asendab kasvatuse enesekasvatust* ja vanemate roll võiks muutuda nõustavaks. Käsud-keelud peaksid üha enam asenduma arutlustega.

KOKKUVÕTE

Lapsevanem olemine annab inimesele võimaluse isiksusena areneda. Lapsevanema rolli täitmine kujutab endast väljakutset – kes sellega toime tuleb, selles arenevad omadused, mis muus olukorras võiksid jääda välja arenemata. Siinkohal sobib lõpetada järgmiste mõtetega:

Laps on lapsevanemale übekorraga kingitus ja usaldusülesanne. Laps on kallis kingitus ja annab oma kasvatajatele rohkem, kui miski muu elus anda saaks – sügava ja imelise tunde olla asendamatut, olla midagi tõesti olulist teise inimese jaoks.

Laps on antud oma vanemate boolde, aga ta ei kuulu vanematele. Lühikest aega saab vanem tema eest boolitseda ja vastutada, andes talle füüsilist, emotsionaalset ja hingelist abi ning õpetust – ajal, mil laps kulgeb läbi erinevate arenguastmete, otsides ja leides oma teed.

KÜSIMUSED

1. Mida lapsevanemaks saamine teie arvates inimesele annab? Mida võtab?
2. Milline võiks olla psühholoogilise vanemluse eri osade roll lapse erinevail arengu- perioodidel? Selgitage.
3. Tooge näiteid sõprusvanemlusest ja kommenteerige neid.
4. Millal lõpeb lapsevanema vastutus? Selgitage.
5. Vanemad inimesed räägivad vahel õhates õnnelikust lapsepõlvest. Milline teie arvates on õnnelik lapsepõlv? Kirjeldage.

Endale mõtlemiseks

1. Mida head võtate oma lapsepõlvest kaasa? Mida jäta teie pigem maha?
2. Mõelge oma järgmisele eluperioodile. Missugused arenguülesanded näivad teile kergesti täidetavad, millised raskemad?

ÜLESANDED

1. Mälestused lapsepõlvest.

Püüdke leida oma lapsepõlve iga perioodi kohta mõni pilt – kas foto endast vastaval perioodil või pilt, mis sümboliseerib teie jaoks seda perioodi. Kommenteerige neid pilte.

2. Vanemate käitumine.

Kirjeldage, kuidas käitub lapsevanem järgmistes situatsioonides, kui tegemist on

a) vastutusvanemlusega,

b) sõprusvanemlusega.

- Magamamineku aeg on juba möödas, aga 3-aastane Indrek mängib innustunult oma autodega ega kavatsegi veel mängu lõpetada.
- 2-aastane ei lase õue minnes endale kindaid kätte panna, vaid karjub, viskleb ja kisub kinda kohe ära, kui isa üritab talle seda kätte toppida.
- 3-aastane Joosep on hiljuti saanud väikevenna. Nüüd hakkab ta iga kord, kui ema fitaga tegeleb, teda endale appi nõudma, kasutades ettekäändena nalga, janu, pissihäda jm.